

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

ÇOCUK HAKLARI KOMİTESİ

32. Oturum

13-31 Ocak 2003

GENEL YORUM No. 2 (2002)

Bağımsız ulusal insan hakları kuruluşlarının çocuk haklarının yaygınlaştırılmasındaki ve korunmasındaki rolü

1. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 4'üncü Maddesi, taraf Devletler'e, "halihazırdaki Sözleşme'de tanınan hakların yaşama geçirilmesi için gerekli bütün yasal, idari ve diğer önlemleri alma" yükümlülüğü getirmektedir. Bağımsız ulusal insan hakları kuruluşları (UİHK'lar) Sözleşme'nin uygulanmasını sağlama açısından önemli bir mekanizma oluşturmaktadır ve Çocuk Hakları Komitesi bu tür organların oluşturulmasını Sözleşme'yi onaylayan taraf Devletler'in Sözleşme'yi uygulama ve çocuk haklarının tam olarak gerçekleşmesinde daha ileri adımlar atma taahhütleri kapsamında değerlendirmektedir. Komite, bu açıdan, bir dizi taraf Devlet'in Sözleşme'nin uygulanmasının yaygınlaştırılmasına ve izlenmesine yönelik olarak UİHK'lar, çocuk ombudsmanlar/komiserler ve benzeri bağımsız organlar oluşturmasını memnuniyetle karşılamaktadır.

2. Komite'nin bu Genel Yorumu dile getirmesindeki amaç, taraf Devletler'i, Sözleşme'nin uygulanmasının yaygınlaştırılmasına ve izlenmesine yönelik olarak bağımsız bir kurum oluşturmaya özendirmek ve bu tür kurumların temel özellikleri ve gerçekleştirmeleri gereken çalışmalara açıklık getirerek kendilerini bu konuda desteklemektir. Komite, bu tür kurumların halen oluşturulmuş bulunduğu yerlerde, Devletler'e, söz konusu kurumların statüsünü ve işleyişini çocuk haklarının Sözleşme'de ve ilgili diğer uluslar arası belgelerde belirtildiği biçimde korunması ve kollanması açısından gözden geçirmeleri çağrısında bulunur.

3. 1993 yılında gerçekleştirilen Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda, Viyana Bildirgesi'nde ve Eylem Planı'nda "ulusal kurumların insan haklarının yaygınlaştırılması ve korunmasındaki önemli ve yapıcı rolleri" teyit edilmiş, ayrıca "bununla ilgili ulusal kurumların oluşturulması ve güçlendirilmesi" özendirilmiştir. Genel Kurul ve İnsan Hakları Komisyonu, ulusal insan hakları kuruluşlarının oluşturulması için sürekli çağrıda bulunmuş, UİHK'ların insan haklarının korunması ve kollanmasındaki ve kamuoyunun bu konularda bilgilendirilmesindeki önemli rollerinin altını çizmiştir. Komite, periyodik raporlar genel kılavuzunda taraf Devletlerin "çocuk haklarının yaygınlaştırılması ve korunması amacıyla oluşturulan bağımsız herhangi bir organa" ilişkin bilgi vermelerini talep etmiş¹, taraf Devletler ile olan diyalogunda bu konuyu sürekli gündemde tutmuştur.

¹ Sözleşme'nin 44. Maddesinin 1. paragrafının (b) maddesi uyarınca taraf Devletlerce sunulacak periyodik raporların biçimine ve içeriğine ilişkin genel kılavuzlar (CRC/C/58), para. 18.

4. ÜİHK'lar, insan haklarının yaygınlaştırılması ve korunması alanında faaliyet gösteren ulusal kurumların statüsüyle ilgili olup 1992 yılında İnsan Hakları Komisyonu tarafından iletilip² 1993 yılında Genel Kurul tarafından benimsenen İlkeler ("Paris İlkeleri") doğrultusunda oluşturulmalıdır.³ Burada yer alan asgari standartlar, söz konusu ulusal organların kurulmasına, yetki alanlarına, sorumluluklarına, çoğulculuk ilkesi dahil bileşimlerine, bağımsızlıklarına, çalışma yöntemlerine ve yarı-yargısal etkinliklerine yol gösterici içerik taşımaktadır.

5. Gerek yetişkinler gerekse çocuklar insan haklarının korunması açısından bağımsız ÜİHK'lara ihtiyaç duyarlar, çocukların insan haklarına ayrıca özel önem verilmesinin birtakım ek gerekçeleri vardır. Örneğin, çocukların içinde buldukları gelişme aşaması onları insan hakları ihlallerine daha kırılgan kılmaktadır; çocukların görüşleri henüz yeterince dikkate alınmamaktadır; çocukların çoğunun, hükümetlerin insan haklarına ilişkin tutumunu belirleyecek siyasal süreçlerde yer alma, oy verme imkanları yoktur; çocuklar, haklarını korumak veya haklarına yönelik ihlaller karşısında yasal yollara başvurmak amacıyla yargı sistemini kullanmakta önemli güçlüklerle karşılaşmaktadırlar ve nihayet çocukların kendi haklarını savunan kuruluşlara ulaşma şansları da sınırlıdır.

6. Çocuklar için uzman ve bağımsız insan hakları kurumları, çocuk haklarıyla ilgilenen ombudsman veya komiser gibi görevliler, giderek daha çok sayıda taraf Devlet'te faal hale gelmektedir. Eldeki kaynakların sınırlı olduğu durumlarda, mevcut kaynakların çocuklar dahil herkesin insan haklarının korunması ve kollanması için en etkin biçimde kullanılmasına özen gösterilmelidir. Bu bağlamda, çocuklara özel olarak odaklanan geniş tabanlı bir ÜİHK'nın oluşturulması benimsenebilecek en iyi yaklaşım olabilir. Geniş tabanlı ÜİHK kendi yapılanması içinde çocuk haklarından özel olarak sorumlu birini belirlemeli veya gene aynı konuya odaklanacak özel bir bölüm veya daire oluşturmalıdır.

7. Komite'ye göre her Devlet'te çocuk haklarının korunmasından ve yaygınlaştırılmasından sorumlu bağımsız bir insan hakları kurumu olmalıdır. Komite'nin bu alanda duyarlılık taşıdığı başlıca husus, yapısı ne olursa olsun bu kurumun çocuk haklarını bağımsızca ve etkili biçimde koruyup, yaygınlaştıracak ve ilgili gelişmeleri izleyecek kapasitede olmasıdır. Çocuk haklarının korunmasının ve yaygınlaştırılmasının diğer süreçlere "içselleştirilmesi" ve bir ülkede faaliyet gösteren bütün insan hakları kurumlarının bu amaçla işbirliği içinde çalışmaları esastır.

Görev ve yetkiler

8. ÜİHK'ların konumu, mümkünse, anayasal olarak pekiştirilmeli ve en azından bu görevleri kendilerine yasal olarak verilmiş olmalıdır. Komiteye göre söz konusu kurumların görev alanı, insan haklarını genel olarak kollayıp koruyacak, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni, bunun İhtiyari Protokollerini ve ilgili diğer uluslararası insan hakları belgelerini içselleştirecek kapsam genişliğine sahip olmalıdır. Böylece, başta medeni, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar olmak üzere çocukların insan hakları da gerektiği gibi kapsanmış olacaktır. İlgili yasal düzenleme, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve bunun İhtiyari Protokolleri bağlamında, çocuklarla ilgili somut işlevler, görevler ve yetkiler öngören hükümler içermelidir. ÜİHK Sözleşme'den önce veya Sözleşme'yi açık biçimde içermeyen kurulmuşsa, yeni yasa çıkartılması veya mevcut yasaların değiştirilmesi dahil olmak üzere gerekli düzenlemelere gidilmelidir. Bu çerçevedeki düzenlemeler, kurumun görev alanı ile Sözleşme'nin ilke ve hükümleri arasında uyum sağlayacak biçimde yapılmalıdır.

9. ÜİHK'lara, görevlerini gerektiği gibi yerine getirmelerini sağlayacak yetkiler tanınmalıdır. Örneğin bu kurumlar, kendi görev alanlarına giren konularda değerlendirmelerde bulunabilmek için herhangi bir kişinin görüşüne başvurabilmeli, gerekli bilgi ve belgelere ulaşabilmelidir.

² Ulusal kuruluşların insan haklarının yaygınlaştırılması ve korunması açısından konumuna ilişkin ilkeler ("Paris İlkeleri"), 20 Aralık 1993 tarih ve 48/134 sayılı Genel Kurul kararı, ek.

³ İnsan Hakları Komisyonu'nun 3 Mart 1992 tarih ve 1992/54 sayılı kararı, ek.

Çocukların hakları yalnızca Devlet ile olan ilişkilerin ötesinde, ilgili taraf Devlet'teki bütün kamusal ve özel birimlerle olan ilişkiler çerçevesinde de korunup kollanmalıdır.

Kuruluş süreci

10. UİHK kurulma süreci karşılıklı görüş alışverişine dayalı, kapsayıcı ve saydam olmalı; hükümetin en üst kademelerinde başlatılan ve desteklenen bu süreç, Devletin ilgili bütün öğelerini, yasama organını ve sivil toplumu içine almalıdır. UİHK'lar kendi bağımsızlıklarını ve çalışmalarındaki etkililiği güvence altına almak için yeterli altyapıya, finansmana (geniş tabanlı kuruluşlar söz konusu olduğunda özellikle çocuk hakları alanında finansmana), personele, tesislere ve bağımsızlıklarını etkileyebilecek finansal denetim biçimleri karşısında bağımsızlığa sahip olmalıdırlar.

Kaynaklar

11. Komite bunun son derece duyarlı bir konu teşkil ettiğini ve taraf Devletler'in ellerindeki ekonomik kaynak imkanlarının farklı olduğunu kabul ederken, Sözleşme'nin 4. Maddesi ışığında Devletler'in görevinin, ulusal insan hakları kuruluşlarının faaliyetlerini gerektiği gibi sürdürebilmelerini sağlayacak makul miktarlarda maddi yardımda bulunmak olduğu inancındadır. Ulusal kurumların görevlerini yerine getirmek üzere etkili biçimde çalışma imkanları olmadıkça, bu kurumların üstlendikleri görevler ve yetkilerin anlamı kalmayacak, eldeki yetkilerin kullanımında da yetersiz kalacaktır.

Çoğulcu temsil

12. UİHK'lar, bileşimleri açısından, sivil toplumda yer alıp insan hakları alanında çalışmalar yapan çeşitli kesimlerin çoğulcu temsilini sağlayacak yapıda olmalıdırlar. UİHK'lar, kendi bünyelerine, diğerlerinin yanı sıra şu tür kuruluşları ve kesimleri de katmalıdırlar: öncülüğü çocuklar ve gençler tarafından yapılanlar dahil olmak üzere insan hakları, ayrımcılık karşıtlığı ve çocuk hakları alanlarında faaliyet gösteren hükümet dışı kuruluşlar (HDK'lar); çocuk ve gençlik organizasyonları, sendikalar; toplumsal ve mesleki kuruluşlar (doktorlar, hukukçular, gazeteciler, bilim insanları, vb.); üniversiteler ve çocuk hakları alanındakiler olmak üzere uzmanlar. Hükümete bağlı birimler bu oluşumlarda yalnızca danışman konumunda yer almalıdırlar. UİHK'lar açık ve rekabete dayalı seçim süreçleri dahil olmak üzere uygun ve saydam görevlendirme/seçim usullerini benimsemelidirler.

Çocuk haklarına yönelik ihlallerde telafi

13. UİHK'ların, çocuklar adına veya doğrudan doğruya çocuklar tarafından iletilenler dahil olmak üzere tekil şikayetleri ve dilekçeleri dikkate alma ve bunlara ilişkin araştırma yapma yetkileri olmalıdır. Bu tür araştırmaları gerektiği gibi yapabilmeleri için UİHK'ların tanıklara başvurma ve tanıklara ifade verdirme, kanıt teşkil eden belgelere ulaşma ve çocukların tutuldukları kurumlara girebilme yetkilerinin olması gerekir. Ayrıca, haklarına yönelik herhangi bir ihlal durumunda çocukların başvurabilecekleri kanalların – bağımsız danışmanlık, avukatlık ve şikayet usulleri ve kanalları - ve mercilerin olmasını sağlamalıdırlar. Uygun olduğu durumlarda UİHK'lar şikayetlerle ilgili olarak aracılık ve uzlaştırmacılık görevleri de üstlenmelidirler.

14. UİHK'ların, kimi durumları yargıya intikal ettirmelerinde çocuklara destek verme yetkileri bulunmalıdır. Bu yetkiler (a) çocuklarla ilgili konuları UİHK adına takip etme ve (b) herhangi bir davadaki insan hakları boyutu konusunda mahkeme heyetini bilgilendirecek müdahalelerde bulunma boyutlarını içermelidir.

Erişilebilirlik ve katılım

15. ÜİHK'lar, coğrafi ve fiziksel açılarından bütün çocuklar için erişilebilir olmalıdır. Sözleşme'nin 2. Madde'sinin ruhuna uygun olarak, başta en güç ve dezavantajlı durumdakileri olmak üzere bütün çocuk kesimlerine ulaşmak için çaba göstermelidirler. Güç koşullarda olan ve dezavantajlı çocuk kesimleri arasında (bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla) bakım veya gözetim altında tutulanlar, yerli ve azınlık gruplara mensup olanlar, engelliler, yoksulluk içinde yaşayanlar, göçmen ve mülteci durumunda olanlar, sokak çocukları ve kültür, dil, sağlık ve eğitim gibi alanlarda özel gereksinimleri olan çocuklar yer almaktadır. ÜİHK'larda ilgili yasal ve yönetmeliklerde, bu kuruluşlara, hangi türde olursa olsun alternatif bakım altında olan çocuklara ve çocukların yerleştirildikleri bütün kurumlara özel görüşme amacıyla ulaşma hakkı tanınmalıdır.

16. Sözleşme'nin 12. Maddesi'nde de belirtildiği gibi, çocukların kendilerini ilgilendiren konulardaki görüşlerine gerek Hükümetin gerekse tüm toplumun gerekli saygıyı göstermesinin sağlanmasında ÜİHK'ların önemli bir rolü vardır. Bu genel ilke, ulusal insan hakları kurumlarının kuruluşunda, örgütlenmesinde ve faaliyetlerinde de geçerli olmalıdır. Kurumlar, çocuklarla doğrudan temas sağlamalı, çocukların ilgili süreçlere katılmaları ve kendilerine danışılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda, örneğin ÜİHK'lara danışman statüsünde çocuk konseyleri oluşturularak çocukların kendilerini ilgilendiren süreçlere katılmaları sağlanabilir.

17. ÜİHK'lar Sözleşme'nin 12. Maddesi'ne tam anlamda uyum sağlanması için özel olarak düzenlenmiş danışma programları ve yaratıcı iletişim stratejileri geliştirmelidirler. Çocukların kurumla iletişim kurmalarını sağlayacak uygun bir dizi yol bulunmalıdır.

18. ÜİHK'ların, çocuk haklarının durumu ile ilgili olarak kamuoyuna ve parlamento organlarına doğrudan, bağımsız biçimde ve ayrıca bilgi verme hakları olmalıdır. Taraf Devletler bu bakımdan parlamentolarda yıllık görüşmeler yapılarak ÜİHK'ların çocuk hakları alanındaki çalışmaları ve Devlet'in Sözleşme'ye uyum sağlamak üzere gerçekleştirdikleri konusunda parlamentolara bilgi verilmesini sağlamalıdır.

Tavsiye edilen girişimler

19. Aşağıda sıralananlar, çocuk haklarının Sözleşme'nin genel ilkeleri ışığında yaşama geçirilmesi açısından girişebilecekleri etkinliklere verilebilecek örneklerdir. Buna göre söz konusu kuruluşlar:

- a) Kendi görev alanlarında, şikayet üzerine veya kendi inisiyatifleriyle, çocuk haklarının ihlale uğradığı durumlar hakkında araştırmalar yapmalıdırlar;
- b) Çocuk hakları ile ilgili konularda araştırmalar yapmalıdırlar;
- c) Çocuk haklarının korunması ve yaygınlaştırılmasıyla ilgili konularda, resmi yetkililerin talebi üzerine veya kendi girişimleriyle görüş, tavsiye ve rapor hazırlamalı ve bunları yaygınlaştırmalıdırlar;
- d) Çocuk haklarının korunmasıyla ilgili yasa ve uygulamaların yeterliliğini ve etkililiğini sürekli olarak izleyip değerlendirmelidirler;
- e) Ülkedeki yasal düzenlemelerin Çocuk Hakları Sözleşmesi, bunun İhtiyari Protokolleri ve çocuk haklarını da içeren ilgili diğer uluslararası insan hakları belgeleri ile uyumlu hale getirilmesi için çalışmalı; bu çerçevede Sözleşme'nin yorumlanması ve yaşama geçirilmesi ile ilgili konularda kamusal ve özel organlara tavsiyelerde bulunmalıdırlar;

- f) Ülkede ekonomik politikaları belirleyenlerin ulusal ekonomik planları ve kalkınma planlarını hazırlarken çocukların haklarını da dikkate almalarını sağlamalıdır;
- g) Hükümetin çocuk haklarını yaşama geçirme ve bu alandaki gelişmeleri izleme çalışmaları konusunda değerlendirmeler yapmalı ve raporlar hazırlamalı; çocuk hakları konusunda neler yapılması gerektiğine açıklık kazandırmak üzere istatistiklerin gerektiği gibi ayrıştırılmasını ve diğer bilgilerin düzenli olarak toplanmasını sağlamalıdır;
- h) Konuyla ilgili uluslararası insan hakları belgelerinin onaylanmasını ve benimsenmesini sağlama yönünde çalışmalıdırlar;
- i) Sözleşme'nin, çocukları ilgilendiren her girişimde çocuğun yüksek yararının öncelikle gözetilmesini öngören 3. Maddesi'ne uygun olarak, yasaların ve politikaların çocuklar üzerindeki etkilerinin hazırlıktan uygulama aşamasına ve ötesine kadar titizlikle hesaba katılmasını sağlamalıdır;
- j) 12. Madde ışığında, çocukların görüşlerinin kendi insan haklarını ilgilendiren konularda ve bunların belirlenmesinde dikkate alınıp dinlenmesine yardımcı olmalıdırlar;
- k) Çocukların oluşturdukları kuruluşlar dahil çocuk hakları alanındaki HDK'ların, çocukları etkileyen konulardaki ulusal yasaların ve uluslararası belgelerin hazırlanması süreçlerine katılmalarını sağlamalıdır;
- l) Çocuk haklarının taşıdığı önem konusunda kamuoyunda bilinç ve duyarlılık oluşturmaları, bu amaçla medya ile yakın işbirliği içinde çalışmaları, gene aynı alanda araştırma ve eğitim çalışmaları yürütmeli veya yürütülmesini sağlamalıdır;
- m) Sözleşme'nin taraf Devletler'e "uygun ve aktif yollara başvurarak Sözleşme'nin ilkelerinin ve hükümlerinin gerek yetişkinler gerekse çocuklar tarafından yaygın biçimde bilinmesini sağlama" yükümlülüğü getiren 42. Maddesi'ne uygun olarak Sözleşme'nin içerdiği hükümler konusunda Hükümeti, kamu kuruluşlarını ve genel kamuoyunu duyarlı kılmaları, Devlet'in bu alandaki yükümlülüklerini nasıl yerine getirdiğini izlemelidirler;
- n) Çocuk haklarının öğretilmesine, bu konuda araştırma yapılmasına ve çocuk haklarının okul ve üniversitelerin ders programlarına ve mesleki çevrelerin gündemlerine içselleştirilmesi yönündeki çalışmalara yardımcı olmalıdırlar;
- o) Özel olarak çocuklara odaklanan insan hakları eğitimleri gerçekleştirmelidirler (çocuk haklarının önemine ilişkin olarak genel kamuoyu nezdinde yapılacak çalışmalara ek olarak);
- p) Çocuk haklarını yasal planda yerleştirmek için hukuk davaları açmalı veya çocuklara hukuksal yardım sağlamalıdır;
- q) Gerektiğinde, yargı yoluna başvurmadan önce, arabuluculuk veya uzlaştırma yollarını denemelidirler;
- r) Mahkemelerde, uygun davalarda, çocuk hakları konusunda müşavir veya müdahil olarak uzman görüş sunmalıdırlar;
- s) Sözleşme'nin taraf Devletler'e "çocuklara bakım ve koruma sağlanmasından sorumlu kurumların, hizmetlerin ve tesislerin, özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve nitelikçe uygunluğu açısından ve gerekli denetim mekanizmaları ile birlikte yetkili merciler tarafından belirlenen standartlara uygun olmasını sağlama" yükümlülüğü getiren 3.

Madde' sine uygun olarak çocukların yerleştirildikleri kurumlara (ve çocukların ıslah veya ceza amacıyla tutuldukları her tür kuruma) ve bakım kurumlarına ziyaretler düzenlemeli, durumla ilgili raporlar hazırlamalı ve durumun iyileştirilmesine yönelik tavsiyeler geliştirmelidirler;

t) Yukarıda sıralananlara benzer başka etkinlikleri gerçekleştirmelidirler.

Çocuk Hakları Komitesi'ne sunulacak raporlar ve ÜİHK'lar ile Birleşmiş Milletler Kuruluşları ve insan hakları mekanizmaları arasında işbirliği

20. ÜİHK'lar, Sözleşme uyarınca verilmesi gereken raporlara ve diğer uluslararası belgelere bağımsız katkılarını sunmalı, hükümet tarafından çocuk haklarına ilişkin olarak sunulan raporların uluslararası anlaşma organları ile tutarlılığını izlemeli ve bu amaçla gerek oturum öncesi çalışma gruplarında Çocuk Hakları Komitesi ile, gerekse ilgili diğer arlaşma organları ile temasa geçmelidir.

21. Komite, taraf Devletler'den, Komite'ye sundukları raporlarda ÜİHK'ların hukuksal temelleri ve görevleri ve başlıca faaliyetleri konusunda bilgi vermelerini talep etmektedir. Taraf Devletler'in, Komite'ye sunacakları raporların hazırlanması sırasında bağımsız insan hakları kurumları ile görüş alışverişinde bulunmaları uygun olacaktır. Bununla birlikte taraf Devletler, bu organların bağımsızlıklarına ve Komite'ye bilgi sunulmasındaki bağımsız rollerine saygı göstermelidirler. Gerekli raporların hazırlanması işinin ÜİHK'lara devredilmesi veya Raporların Komite tarafından değerlendirilmesi sırasında hazır bulunan hükümet temsilcileri arasında ÜİHK'ların temsilcilerine de yer verilmesi uygun olmayacaktır.

22. ÜİHK'lar, ayrıca, İnsan Hakları Komisyonu'nun özel çalışma kolları ile de işbirliği yapmalıdırlar. Ülkeler ve temalar bazındaki bu özel kollar arasında çocuk satışı, çocuk fuşu ve pornografisi Özel Raportörü ile Genel Sekreterlik Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar Özel Temsilcisi de yer almaktadır.

23. Birleşmiş Milletlerin ulusal insan hakları kurumlarının oluşturulmasına ve güçlendirilmesine yardım amacını taşıyan programı uzun süredir mevcuttur. İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) merkezinden yönetilen bu program teknik yardım sağlamakta, ÜİHK'lar arasındaki bölgesel ve küresel işbirliğini ve karşılıklı görüş alışverişini kolaylaştırmaktadır. Taraf Devletler gerektiğinde bu yardımlardan yararlanmalıdırlar. Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) de bu alanda uzmanlık ve teknik işbirliği/yardım imkanları sunmaktadır.

24. Sözleşme'nin 45. Maddesinde de belirtildiği gibi, Komite, uygun gördüğü taktirde taraf Devletler tarafından iletilip ÜİHK'ların kuruluşuna ilişkin bir ihtiyacı dile getiren, bu konuda tavsiye veya teknik yardım talebinde bulunan raporları herhangi bir uzman BM kuruluşuna, OHCHR'ye veya yetkin herhangi bir organa aktarabilir.

ÜİHK'lar ve taraf Devletler

25. Devlet Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni onaylar ve bunu tümüyle uygulama yükümlülüğünü üstlenir. ÜİHK'nın rolü ise, Devlet'in sözleşmeye uygun davranmasını ve uygulama yolunda kaydettiği mesafeyi bağımsız biçimde izlemek ve çocuk haklarına tam saygı gösterilmesi için mümkün olan bütün çalışmaları yapmaktır. Bu çalışmalar, ilgili kurumun çocuk haklarının korunması ve yaygınlaştırılması adına birtakım projeler geliştirmesini gerektirse bile, sonuçta Hükümet'in izleme yükümlülüklerini ulusal kuruma devretmesine yol açmamalıdır. Kurumların kendi gündemlerini ve etkinliklerini belirlemede tamamen serbest olmaları büyük önem taşımaktadır.

UİHK'lar ve HDK'lar

26. Hükümet dışı kuruluşlar, insan haklarıyla çocuk haklarının kollanması, yaygınlaştırılması ve savunulmasında yaşamsal önemde bir rol oynamaktadırlar. Hukuksal temelleri ve özel yetkileriyle UİHK'ların rolleri tamamlayıcı mahiyettedir. Burada önemli olan, kurumların HDK'larla yakın işbirliği içinde çalışması, hükümetlerin de gerek UİHK'ların gerekse HDK'ların bağımsızlıklarına saygılı olmasıdır.

Bölgesel ve uluslararası işbirliği

27. UİHK'lar kendi ülkelerinde insan haklarının korunması ve uygulamasın alanında gerçekleştirdikleri çalışmalarda birtakım ortak sorunlarla karşılaştıklarından, bölgesel ve uluslararası süreçler ve mekanizmalar konusundaki deneyim ve beceri paylaşımı aracılığıyla UİHK'ları güçlendirip pekiştirebilirler.

28. Bu bakımdan UİHK'lar, çocuk hakları ile ilgilenen ulusal, bölgesel ve uluslararası organlar ve kuruluşlarla istişare ve işbirliğinde bulunmalıdırlar.

29. Çocukların insan haklarıyla ilgili konular ülke sınırlarıyla sınırlanamayacağı gibi çocuk haklarını ilgilendiren birçok konuda uygun bölgesel ve uluslararası ölçekli tepkiler geliştirilmesi gereksinimi de giderek artmaktadır (bunlarla sınırlı kalmamak kaydıyla kadın ve çocuk kaçakçılığı, çocuk pornografisi, çocuk askerler, çocuk işçiliği, çocuk istismarı, göçmen ve mülteci çocuklar, vb.). Uluslararası ve bölgesel ölçeklerdeki mekanizmalar ve görüş alışverişleri özellikle özendirilmektedir; çünkü UİHK'lar bu sayede birbirlerinin deneyimlerinden dersler çıkarmakta, birbirlerinin konumunu hep birlikte güçlendirmekte, gerek ülkeleri gerekse bölgeleri ilgilendiren insan hakları sorunlarına çözüm bulunmasına katkıda bulunmaktadırlar.